

Ceiske NOVINE.

Vrednik: Profesor Valentin Kouček. —

Te novine pridejo vsako sredo na svetlo: cena za četertirsko leta 40 kr. po pošti 50 kr. sr.

Nro. 23.

29. Listopada 1848.

Venec vsusen.

Na bregi potoka
Tam dekle sedi
In venec v rokah
Ves vsusen derži.

Zdaj solze preliva
Na venec ramen
Poprej tako lepa
Rudečo zelen.

O! dekle zastojno
Ga čakaš še zdaj
Je daleč, nikoli več
Ne pride nazaj.

Le venec ji ostane
Ljubezni še znam
In hode pokopan
Vred v sjenim srcam.

Fery Hausmann.

Od državniiga zbora.

(K.) Iz Kromeriza 26. dan listopada: Razen nemških Tirolcov ino neklih Polakov desne strani so skorej že vsi poslanci takej; nar gostejši pa je levica, od ktere jih le malo več manjka; torej je pa tudi per volitvi predsednika zmagala. V prvi seji,

ktera je zavolj potrebnih priprav na 27. dan listopada napovedana, so je precej bati kake razpertije, ker pri branju zapisnikov [protokolov] zadnih dunajskih sej taisti poslanci, ki so mesca vinotoka Dunaj zapustili, čejo zoper veljavnost zadnih sklepov protestirati. — Poslanci, ki so poprej precej pisano med endrugimi sedeli, so se zdaj bolj po rodu okup vsedli. Vsi Slavjani so se proti desni k Čeham potegnili, razun tistih Polakov, ki so še od nekda na kraju levice čepeli; sedež obderžavnosti [konservativizma] pa ostane sredi. Nar važnisi pergodba pa sta ta dva programa zastran osnovanja prihodne podobe Austrie, ki sta ju levica ino desnica skoz svoja vodja, Löhnerja ino Palackiga, razglasila, ino ktera sta si oha zdaj tako podobna, de bi skorej mislil, de je zdaj celi zbor le ena stranka. Oha četa zavezno (federativno) Austrie, obstoječo iz posamesnih deržav, ki hodo vstanovljene na podlagi narodnosti. Löhnerjev program se od suiga le v tem razloči, de ču Pensko v dve provincii, v eno nemško ino česko razdeliti, ino centralni austrianski oblasti premalo moči pustiti, kar pa desnica ne bo dopustila. Torej ni več dvonabe, de ho Austria zavezana deržava. Desnica, ki bo z sredijo edino delala, ino tako se za naprej večino zbora znesla, je sklenila, se od sluj osnove ustavniga lista krepko lotiti, ino se razun ministerskih predlogov

ne prej z drugimi rečmi pečati, kakor de bo ustava dognana. Ta okoljina ino mala raznolčnost obeh programov nam je poročivo, de bo nar imenitnejše delo ustavnega zbora prej ko prej končano. — Desnica je v svojemu posebnemu shodišču [klubu] sklenila, od noviga leta v Pragi, ino pozneje v Dunaju pod vrednistvam g. Jordana novice, z imenam „Die Union“ na svitlo dajati, ktere tedaj vsim iskrenim Slavjanam perporočimo. — Boroš, ki je v zadnih dunajskih dnech do radikalcam preradikaln bil, je zdaj na enkrat čisto konservativne postal, ino tako se da tisti moži, ki se je bahal, de se cele Vindigracove vojske ne boji, od vsakiga pihljaja sam ino taj majati. — Ravno sem zvedel, de se bo nekaj poslancev, kakor pravijo 12, zavolj dunajskih prigodb, v stan zatoženja [Anklagestand] postavilo, med kterimi se Löhrer, Boroš, Kudläh, Violand, Umlauf, Purčer i. dr. imenujejo.

Živna! komur hvata gre.

Jaz deržim za veliko dolžnost, svoje drage farmanse očitno v novinah pohvaliti, de se nekakor od sedajnih neštevilnih zmotjakov (Wähler) popačiti ne pustijo. To so moji dragi farmani zecr — v letiščnemu zamot polnima letu — zmerej, pa vendar še posebno v temu skazali: — Pervič, ker so prošjo na visoki derjavni zbor „zastran cerkveniga premoženja, ljudskih šol i. t. d.“ vesolno podpisali; če ravno so jim unajni — hudobno — skerbni zmotnjaki — okolj in okolj protili: „če to storijo, jih bojo tepli — ali do pobili!!! — — “ To je tudi našiga poslanca na derjavnimu zboru gospoda dohtarja Krajca močno vescelilo, kar meni ino mojim modrim farmanam v svojim prijaznim — narboljšiga duha polnim — slovenskim pismu od 25. p. m. — serčno razodcenoje; ino djanje mojih vsih — ino treh staroterskih farmanov, ki so se tudi v tisto prošjo podpisali, — lepo pohvalijo. — Ti trije so: Janez Ovečaj, Jaka Apačnik ino Popič, pa hiši Bosnik, ki tudi zaslužjo v novine priti. In drugič so moji dragi farmani svojo nepoplačnost skazali, ker so katoliškemu gospodu fajzastru popolačna miro štifane, — ino meni toliko protovoljne bernie dali, — da še no-ceno leto nisem dobil ne toliko ino tako lepiga — mnogosortniga — žita, kakor ravno letas. Če ravno so v več bližnih ino

daljnih krajeh — od sedajniga hudobniga duha omamljeni ljudje — cio vbezim kaplanam — po celih farah — berno odrekli. Zelisa, de bi lepo vedenje mojih, hvata Bog! še tako modrim farmanov kakor „en dober kvas“ bilo, iz kterim „naj bi se vsi Slovenci nakvasili, ino skus te modrejši postali, kakor se, žaliboje! dosihmal v več krajeh kažejo“ zato dam to na znanje.

Na Selah 23. Listopada 1848.

Anton Lipovick.

Ertnica Slovesenca!

episano od Franceta Rapotar, poslanca na Stajerskim zboru.

Ljubi Slovenci!

(Dalje.)

Veliko nepačnega govorjenja me je tudi doletelo po deželi vsed ljudi, posebno pa po stranskih krajih, vsed gorami, de od narodne straže (National-Garde) veliko narobnih reči naprej pride; postavim, de bodo straižniki svoj stan z objokovanjam obitalvali, ker bodo morali v vojsko iti noter na Laško alj Madjarsko-deželjo, in svoje kraje ino svoje ludi zapustiti. — O ljubi Bog! kako se bo kaj tim terdoglavnim gorjancam dopovedalo od vsih novih-reči. Boga bi morali zahvaliti, da smo takih časov doživeli, da saj tud neki povseden (gmajn) človek sme en malo glavo po koncu nositi, in da vsak pošten ino pravičen človek sme orožje imeti.

Zalost me je došla, ki sim pred kratkim časam iz vust nekiga gorjanca slišal, da je zvedel da dičbnost (erbsina) zanaprej tudi proč pade, in da erbov ne bo treba več plačati; — vzmili se Bog! nekteri kneti bi le tisto radi zastopili, kar njim za njih korist dopade; pa za varstvo ino skerb, za red ino mir v domačiji jim ni nič nar. Jaz mislim, da vsak moder ino mora spoznati, da dičbnost ne more nikolj proč priti, ino bi tud ne bilo po pravici. Kaj bi otroci enga očeta rekli, ako bi oče enmu sinu grunt črez dal, ino bi rekel: Tebi ni treba mihi bratov alj sester odplačati; — to bi lepo bilo, kaj ne? Prijatli sodite! — Alj niso vsi enih staršov? Kam pa bodo uni šli? — S trebihna za kruham — Leško noč tedaj goljufen svet!

Vstavne pravice, kterih je 30 paragrafov, nam povzgo, da smo vsi deržavniki dolžni skrbeti za varstvo noviga vladarstva; ino če nam je všeč, in če polajšanje radi sprimemo, naj bomo tudi pripravleni dolžnosti na se vzeti proti deržavi iz pokorošine novih postav; mi moramo tud za vse dobro skrbeti, kar v naši domačiji k varstvu ino miru služi. — In glejte brati! k temu cilu je ravno narodna straža postavlena; ja le pomislite kako nevarno je za nas, če v sili ne bomo edendrugemu iz ljubexni na pomoč hiteli. Kakor se sliši, je iz Dunaja veliko proletarcev pobegnulo, ino zdaj se po deželi, vlačijo ina ropanja *). Bog vari, da bi taki talovaji v našo Stajer-sko deželo ne perderli, ino skuz požigo, ropanje ino čudne reči škodo ne delali, kar se je treba bati. Zategavoljo vam jaz priporočim, da bodemo si xvesti varhi in prijatli naše slovenske domačije, in glejmo, da edendrugemu na pomoč pridemo v sili nevarnostih.

Pri ti priložnosti Vam tudi na znanje dam, ljubi Slovenci, da smo pri zboru v Gradcu tudi poslance zvolili od Stajerskega zhora, kteri se bodo na poželenje naših sosednih dežel, kakor Tirolske, Solnograške, Avstrijske, Krajske ino Koroške dežele v Celovcu ali pa v Solnogradu [Zalzburg] z poslancami vred teh dežel zbrali; tam bodo želje gor imenovanih dežel naprej nesli, popisali ino po dokončanju v svojo domačo zbornico prinesli, ino potem še le sklepe črez te reči storili. Za tiste poslance smo zvolili od Nemškega dela Stajerske: gospoda Dr. Blagatinšek alahtni od Kajzerfeld in gosp. profesorja Hasler; za Slovenski del pa gospoda: Vincenc Gurnik in gospoda Viteza od Resingov. Mi zampamo, de smo prave prijatle ludstva zvolili.

To Vam, dragi Slovenci, izročim kakor pravi prijatelj Slovence.

Franc Rapotar,
poslane našega zhora iz Celke volivca.

Uradniki! učite se slovenski.

Gotovo bode v kratkim slovenski jezik v pisarne vpelau. Maticice, zapisniki,

*) Dandaj še ni bilo kaj slišati od tujih potepuhov; domači se pa že začeli pogoviliti.

pogodbe, namire (Dolmaza) i. t. d. bodo se morale slovenski pisati, tak ko se zdaj nemški pišejo. V kratkim bode se to zgodilo, in mi komaj čakamo na ti srečni čas, gde bodo se enkrat našimu jeziku pravica dala. Ti čas bode za nas veselja pun. Mi že se zdaj veselimo, ker vidimo, de je on blizu. Mnogo let smo v sercu tilo željo nosili, de bi naše pisarne slovenske postale. Nismo njih upali očito povedati, ker smo prepričani bili, de bi nas naši slovenski ino pomemčeni brati za prenapete deržali. Če je gdo reko, kaj se našimu jeziku krivica dela, so ga za bedaka meli. — Časi so se premenili. — Pravica je začela prenegati. Buge je bila zaterta in pokopana, no zdaj je same ob svoji moči vstala.

Kako velika bezumnost je, če se u pisarnah u drugim jeziku piše, ko ga ludstvo govori in razumi, mora vsaki prevideti, komur je le iskra pameti dana.

Ali vender še se najdejo med Slovenci taki ludje, kteri si pisarnah brez nemškega jezika ni misliti ne morejo. Čudno je, de so te misli ravno taki Slovenci, ktere za izobražene mamo.

Nar bol protivijo se uradniki vpelanju našiga jezika v pisarno, ker se bojijo, de bi se morali učiti, kako se slovenski bere in piše.

Mi njim je ta protivnost zastoja, či čjo uradniki ostati, bodo morali slovenski pisati in brati znati.

Mi njim svetvamo, naj večkrat slovensico v roko primejo, in naj berejo, kako se slovensko ime sklanja in glagol pregiblje.

Potle naj se slovenskih novin nevzgiljejo, saj one nikoga ne opečejo. V njih bode večkrat kaj znati vredniga brali, če pa to ne, se bodo vender slovenski naučili. Mi njim svetvamo, naj tiga navuka ne odlagajo, ker bi znali zamuditi, in svoje službe zgubiti. Zdjaj majo lepi čas, učiti se, za neki mesec zna prepozno biti. K.

Nov denar v Ljublini.

Zadregce zavoljo pomanjkanja sreberniga denarja so že poprej v Reki in Pragi, zdaj pa tudi v Ljublini prav pametna pomoček na dan pripravile. — Ljublanska mestna arena izdaja namreč odsilnal denarne listke po 3, 5, 10 in 15 krajcarjev, in bo — če bi treba bilo — tudi take po pol goldi-

narja izdajala. Ti listki, v velikosti nekako spovednim listkam enaki, so s čerkami mnogoverstne farbe natisonjeni; listki za 3 kraje, so s črnimi, — za 5 kraje, z zelenimi, — za 10 kraje, z modrimi [plavimi], — za 15 kraje, z rojavimi čerkami natisonjeni; listi po 30 kraje, bojo pa rudeči. Na vsakim listku stoji cena zapisana in pa v slovenskim in nemškim jeziku tole: „Lublanska mestna sreenja plača tako denarne listke tistim, kteri jih prinese, po celi ceni s cesars. banknoti; toda mora tacih listkov nar menj za en goldinar spremenjati prinesiti.“

Ta drobni zasluži popolno zaupanje, ker je le namestnik cesarskih banknotov in se na tole napravo mestne sreenje opira: Eden prinese za 10 gold. cesarskih banknotov, kterih sicer zmenjati ne more, v mestno kaso, — ta mu da zato svojiga drobiža in spravi banknote v kaso. Drugi pride s 50 goldinarji v banknotih, ravno to prasi, in ravno tako se tudi ta odraja. In tako dalje. Tedej da mestna kasa le toliko svojiga drobiža med ljudstvo, kolikor je banknotov v svojo kaso spravila in zaperla, de jih bo zopet tistim zmenjala, ki ji prinese njene denarne listke nazaj. Ona tedej le svoje listke z cesarskimi banknoti menja, in to le toliko časa, dokler se ne bo spet sreberniga denarja dovelj med ljudi prikazalo. Pretečni teden so nam poslali iz Dunaja za 20.000 gold. srebernine — pa toliko zdajo, kakor de bi juda v pekel verget. Mende de ljudje zakopujejo srebernino, drugači ne more biti.

Nar gotovsi pomoček, merto ležeči sreberni denar na dan spraviti, bi bila postava, de en mesec ima se svojo dozdajno ceno, potem pa bo dvajsetica le 18 krajcarjev, desetica le 9 kraje, veljala. Gotovo bi po tem tacim prišlo berž veliko veliko sreberniga denarja na dan! [Nov.]

Iz Ljublane. 22. d. Listopada je bil velki zbor slovenskiga društva. Lega množica se je bila sošla iz vseh krajev krajnske dežele. (Sl.)

22urnavn in 2111

Novo ministerstvo je v...
Predsednik, minister zvanajšnj zadev in hišni F. M. L. knez Feliks Svareenberg; minister notrajnjih oprav, skrivni svetovavec grof Franc Stadion,

minister denarstva baron Krauss, minister vojništva G. M. baron Korion, minister pravice Dr. Aleksander Bah, minister teritva tu deržavnih del [izdanj] vitez Brak, minister deželnega obdelovanja in rudništva vitez Thunfeld.

Ministerstvo ukla je za zdaj minister grof Stadion prevzel. (Slav.)

Iz Holomucea 20. listopada. Odborstvo Rusinov, ki je bilo prišlo prosit za razdeljenje Galicie v polsko in rusinsko deželo, je že pred tednom odšlo v Kromeriž, in čaka tam novo ministerstvo. Se sta pa pri nas poslanistvo Serbov in pa poslanistvo sedmigraskih Saksov. Oba hučeta, de bi se Ogerska in Sedmigraska dežela tako z Austrijo združila, kakor druge dežele, de bi le eno ministerstvo in en deržavni zbor v Austrii gospodoval, de bi vsaka dežela ali provinca samostalnost v tako obilni meri obderžala, kolikor to le austrijanska edinstnost dopusti. Od zedinjenja z Nemci nočejo ne Serbi ne Saksi nič vediti. (Slav.)

O znanilo vinske licitirenge (dražbe).

Na gradu v Bistrici, Celskega kroga, se bo 13. dan meseca grudna (December), to je na dan svete Lucije, na licitirengi prodajalo 60 štartincev Ritterspergerja letišnega domačega pridelka, in 25 štartincev starega Ritterspergerja tud domačega pridelka.

Tega vina sosebno hvaliti ni treba, ker je imenična gorcino pozno branje porok njegove dobrote.

Bisterski grad v Celskemu krogu 27. Listopada 1848.